

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ivs Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

III. De Adulterio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

chium *Conclus. Practic. p. 4. concl. 38. num. 43.*

33. Casu autem, quò mater, ob paupertatem, infirmitatem vel etiam nobilitatem, lactandæ proli vacare vel omnino, vel ob patriæ consuetudinem sine dedecore non posset, nutricem patris impensis conducendam, docet *Surdus Tract. de Alimentis Tit. 1. q. 14. n. 8.* Si verò pater prolem alere ob paupertatem non posset, ad alimenta ei, perinde ut proli vulgò quæsita, *l. Si quis §. 4. ff. de Agnosc. lib. præstanda matrem* (quæ juxta *c. Cum haberet cit. prolem cum patre alere tenetur, ordine non conjunctivò, sed successivò, hoc est, illò deficiente, secundum Barbosam in c. Cum haberet cit. n. 7.)* & in istius defectum avos obligari, juxta *l. cit. §. l. Non quem admodum §. ff. eadem Rubr. docent cit. Barbo- sa & Molina n. 13.*

34. Dubium quintò est de prole illegitima, cujus, quòd ex duobus alter, certum, dubium autem est, uter eorum sit parens, Et casu quidem, quò inter istorum unum & proli matrem conjugium consistere: inter hanc autem & alterum, ob intercedens inter eos impedimentum dirimens, id consistere non posset, alimenta proli à priori, sive à matrimonio non impedito solo deberi, *arg. l. Filium §. ff. de Hæ, qui sui vel alien. jur. cum Sylvestro V. Filius q. 12. Covatrivia cap. 8. cit. §. 3. n. 8.* & aliis docet *Vasquez 1. 2. disp. 66. n. 44.* quòd in dubio proles potius naturalis, quam spuria, quia id ipsi honestius & favorabilis est; ac proinde ex priori suscepta præsumatur.

35. Casu autem, quò matrimonium consistere potuit cum utroque, alimenta proli præstandi debitum inter ipsos dividendum, ferè sicut res, quam ad duorum alterum spectare quis certò scit, ad quem autem, dubius est, inter utrum-

que est dividenda, ex communi aliorum sensu tradit *Idem Vasquez n. 47.*

ARTICULUS III.

De Adulterio.

SUMMARIUM.

36. Hoc violatione thori conjugalis committitur,
37. A marito cum soluta:
38. Ab alio etiam viro cum alterius sponsa de presenti,
39. Non etiam cum sponsa de futuro, peccante,
40. Pœna adulterij Criminales Divinò, Ecclesiasticò,
41. Et Imperiali Jure constituta.
42. Leges adulterij eadem aliquando permittunt:
43. Sed à sacris Canonibus sunt correctæ.
44. Adulterij pœna Civiles:
45. Quæ, cum uterque conjux reus est, locum non habent:
46. Etsi hoc etiam casu Criminalibus sit locus.
47. Uxor maritum ad alterum convenit actione injuriarum:
48. Non accusat criminaliter,
49. Etve similis criminis opponit exceptionem.
50. Hanc tamen ei sacri Canones permittunt.
51. Adulterium probatur præsumptionibus violentis,
52. Tales in specie referuntur,
53. Et judicis prudentia committuntur.
54. Adulterium, cum ad divortium, Ecclesiastici:
55.

56. Cùm

36. *Cum ad penam Sanguinis, Seculari:*

37. *Cum ad mitiorem penam agitur, Mixti fori crimen est.*

36. **A**dulterii nomine latius accepto venit quacunque conjunctio carnalis, non conjugalis, *can. Nemo 32. q. 4.* strictè & proprie sumptum est Violatio thori alieni, Sylvester *V. Adulterium, n. 1.* sive, ut ad mentem S. Augustini de *Bono conjugij cap. 4.* alii loquuntur, est Violatio fidei & thori conjugalis; malicia enim hujus criminis in eo sita est; quod adulter contra fidem conjugii datam, §. *Cum ergo, post can. Illa, 32. q. 5.* & Divinam institutionem, *Erant duo in carne una, Genes. cap. 2. V. 24.* se separet à carne, cui ipsum conjunxit Deus, *Matth. cap. 19. v. 6.* & conjugatur atque adhæreat carni alienæ, *1. Corinth. cap. 6. V. 15.* Unde merito sacri Canones pro adulterio habent conjunctionem, non solum viri ligati aut soluti cum conjugata, sed etiam conjugati cum soluta, §. *Cum ergo cit. & can. Puto q. 5. cit. can. Non Mœchaberis 32. q. 6. & c. Transmissa 4. de Eo, qui cognovit confang.* Ratio est; quia eadem in marito, quæ in uxore castimonia exigitur, *can. Nemo cit. can. 1. & c. 32. q. 6.* & vir meretrici adhærens fidem conjugalem non minus violat, quam uxor, commercium habens cum alio viro, teste Apotolo *1. cit. Gonzalez in c. Si vir 3. n. 5.*

Neque contrarium persuadendi vim habet; quod Civili Jure carnalis conjunctio viri conjugati cum soluta adulterium non censetur, vel potius obnoxia non sit pœnis criminis adulterii, *l. 1. ff. ad L. Jul. de Adul.* quia Jus hoc in adulterio potissimum considerat & plectit feminis confusionem, & ab ista provenientem incertitudinem, prolis *l. Inter liberas*

6. §. 1. & l. Stuprum 34. ff. ad L. Jul. cit. quam, sicut soluti, sic & conjugati cum soluta conjunctio non inducit, *Zacius in ff. ad L. cit. n. 2.*

Dubium hœc locò movetur, an adulterium committatur cum aliena sponsa. Certum est, committi cum sponsa de præsentibus; quia hæc, etiam ante matrimonii consumationem, est vera conjux, *Nuptias enim & conjuges non concubitus, sed consensu facit, l. Nuptias 30. ff. de R. J.* Glossa in *c. Discretionem 6. V. Reatum, de Eo, qui cognovit & c.* Idem de sponsa de futuro, ut de adulterio accusari valeat, cum Glossa in *c. Quemadmodum 25. V. Sponsam, de Jurejurando* tradit Panormit. in *c. Discretionem cit. n. 4. & Alexand. de Nevo ibid. n. 11.* nisi textu *l. Si uxor 13. §. 3. ff. ad L. Jul. cit.* quò hoc idem (scilicet crimen adulterii) etiam in sponsa vindicandum asseritur; quòd neque matrimonium neque spem matrimonii violare sit permillum. Consonat *l. Propter 7. c. eadem Rubric.*

Sed melius Clarus §. *Adulterium, n. 39.* Covarruvias *p. 1. de Sponsal. cap. 1. n. 8* Sanchez *Lib. 1. de Matrim. disp. 2. n. 8* & passim alii TT. & Canonistæ cum ejusmodi sponsa adulterium proprie committi, negant propter textum *l. Inter 6. §. 1. ff. ad L. cit. ibi, Sed proprie adulterium in nupta committitur:* nupta autem non est sponsa de futuro. Ratio perspicua est; quia adulterium est violatio thori alieni sive conjugalis, §. *Ergo cit.* per concubitum autem cum hujusmodi sponsa alienus & conjugalis thorus non violatur, hœc ipsò; quòd ad sponsæ thorum accedendi jus sponso non competat ante consentum in matrimonium, præstitum per verba de præsentibus. Unde *l. Si uxor cit.* corruptio sponsæ vindicari permittitur tanquam crimen, quòd, sive adulterium, sive stuprum sit, quòd eò locò non deciditur,

ditur, gravis & adulterio propinqua injuria inferitur sponso, *l. Item 15. §. 24. ff. de Injuriis.*

40. Pœna adulterii Jure Divinò veteris Testamenti fuit mors, Levitici *cap. 20. v. 10. Deuter. cap. 22. v. 22. & Daniel. cap. 13. v. 41.* & quidem lapidatio, ut constat ex Joan. *cap. 8. v. 5.* cui in nova seu Gratia Lege substituta aliæ sunt utroque Jure.

41. Et Ecclesiasticò quidem laici, tam mares quàm fœminæ, in adulterio persistentes excommunicationis censura per sententiam infligenda obnoxii sunt, *c. Intelleximus 6.* imò fœminæ, si mariti eas nollent recipere, ad agendam pœnitentiam perpetuò in Monasterium detrudebantur, *c. Gaudemus 19. de Convers. conjug.* ubi approbata videtur eadem pœna, in easdem constituta *Novell. 134. cap. 10. Clarus §. Adulterium cit. n. 7. & Farinacius Prax. Criminal. q. 141. à n. 23.* Hodiè tamen adulterorum laicorum punitio passim relinquitur Curia seculari. Clericus, adulterium in judicio confessus aut de eo legitime convictus, ab officio & beneficio deponendus, atque insuper in Monasterium ad agendam pœnitentiam est detrudendus, *can. Si quis clericus 10. & can. Romanus 11. dist. 81.* aut carceris aliæve, ejusmodi detractioni succedaneæ, vel etiam pecuniariâ pœnâ plectendus. De illo autem crimine suspecto & infamato indicienda est purgatio Canonica: in qua deficiens ab officio est suspendendus, *c. Significasti 5. in fine, Farinac. q. cit. n. 31.* Præterea clericum, cum uxore, matre, filia aut sorore in adulterio vel stupro deprehensum, in continenti (non ex intervallo) percussus non incurrit excommunicationem *can. Si quis suadente, 17. q. 4. secundum c. Si verò 3. de Sent. excom. Navarrus Manual. cap. 27. n. 84. Covarruvias cit. p. 2. cap. 8. §. 7. n. 12. & Barbosa in c. cit. n. 6. eam reddentes ratio-*

nem; quòd talis percussio, licet peccati nota sit, justi tamen doloris vehementiâ impellente potius, quàm suadente diabolo fieri, præsumatur.

Jure demum Imperiali à Constantino Imp. in adulteros pœna gladii decreta est, *l. Quamvis 30. C. ad L. Jul. de Adul.* quæ Constitutione Pœnali Caroli V. eandem adulteris, tam maribus quàm fœminis, cum solutis aut ligatis peccantibus indistinctè infligente confirmatur *art. 120.* Ab istorum tamen Jurium rigore usu recessum est in perisque provinciis, in quibus adulteria relegatione sive exiliò, statione ante fores templi cum accensa face tribus diebus Dominicis aut Festis, aut aliâ arbitrariâ, aliquando etiam pecuniariâ pœnâ plectuntur, testibus Claro, id maxime & merito dolente *§. cit. n. 8. in fine, Farinac. q. cit. num. 74. Harprecht in §. Item lex Julia 4. Instit. de Publ. Jud. n. 78.*

Dubium hoc locò moveri solet de legibus Civilibus, quibus imprimis pater filiam, quam in potestate habet, & cum ea adulterum in flagitio deprehensum *l. Patri 20. & l. Quod ait 23. ff. ad L. Jul. cit.* deinde maritus, non quidem ipsam uxorem, sed adulterum cum ea in adulterio domi suæ inventum, si esset persona vilis, occidere poterat, *l. Marito 24. ff. eadem Rubr. & demum eisdem, de adulterio cum uxore sua suspectum, si post factam in scriptis trinam denuntiationem, ne cum uxore versaretur, eum cum ista in loco ad suspicionem turpitudinis apto, puta, in domo adulteri vel uxoris, vel in popinis aut suburbanis deprehensum perimendi potestas fiebat, Aurb. Si quis ei C. ad L. cit. & Novell. 117. cap. 15. pr.*

Quas leges Imperiales, licet aliqui defendant, vel; quòd iis pater aut maritus in ea causa publici ministri sint constituti, ut existimant *Clarus V. Homicidium, n.*

dium, n. 5. & Gomez ad l. Tauri 82. n. 52. vel potius; quòd legibus illis, non ipsum homicidium approbatum, sed solummodo intuitu iusti doloris, quò ad occidendum poterant moveri, eis remissa sint poenae homicidii voluntarii & dolò commissi, Lege Cornelia constituta, ut ex TT. communi sententia aliqui volunt apud Haunold. Tom. 1. de l. & l. Tract. 2. n. 716. eas tamen à sacris Canonibus correctas, exploratum est ex rescripto Nicolai I. can. Inter hæc 6. & sententia S. Augustini Lib. 2. de Adulterio. conjug. cap. 15. can. Si quod verius, 33. q. 2. relatis. Quod sanctè pièque factum est; quia leges illæ nimiam licentiam præbebant, reum non auditum & non examinata causâ interficiendi in statu, in quo de salute æterna maximè periclitabatur: quò modò perpetrata cædes à gravi culpa nequit excusari, ut cum S. Thoma in 4. dist. 37. q. 2. art. 1. Covarruvia cit. p. 2. cap. & §. 7. n. 15. Molina Tract. 3. de l. & l. disp. 99. tota aliisque TT. & ICT. is tradunt duo Barbofæ Petrus in l. Si ab hostibus 10. §. fin. ff. Solutio Matr. à n. 43. Augustinus verò in san. Inter cit. n. 1.

45. Præter Criminales hæctenus relatas duplicem poenam Civilem adulteri incurunt. Prior est divortium, sive separatio ab adultero, quoad thorum & cohabitationem, ad quam innocens conjux agere, c. Tua §. de Procurat. c. Ex literis §. de Divortiiis & Novel. 117. cap. 8. imò, si adulterium notorium est, ab illo recedere verisimiliùs propriâ auctoritate potest, ut colligitur ex c. Significasti 4. in fine, de Divortiiis & ibi dictum est à n. 76. Altera, amissio dotis, quam uxor, aut donationis propter nuptias, quam maritus adulteri incurunt ita, ut conjugi innocenti restituenda sit cù omnibus, quæ nocenti attulit, l. Ex consen-

su 8. C. de Repudiis, Novell. cit. cap. 8. V. de Adulterio, & c. Plerumq; 4. de Donat. inter vir & uxor. ad quam Rubricam hæc de re ex instituto est actum. Innocenti, inquam; quia, si adulterii reus est uterque, crimina quoad poenas Civiles compensari, patet ex c. Intelleximus 6. c. fin. hæc Rubr. l. Viro 36. junctâ Glossâ ff. Solutio matrim. & traditis ad Rubr. cit. n. 51.

47. Aliter res se habet quoad accusationem & poenas Criminales; quibus etiam, cùm adulterii reus uterque est, locum esse, communis sensus DD. & ratio clara est partim; quòd hæc spectent satisfactionem Reipublicæ, quæ secundò adulterio gravius læditur: tantùm abest, ut primò illata injuria compensetur. Unde meritò exigit; ut neutrius adulterium maneat impunitum, c. Ut fama 35. de Sent. excom. & l. Ita vulneratus 51. §. 2. V. Cùm nec, ff. ad L. Aquil. partim verò; quia, quoad accusationem Criminalem, conjugum adulteria æqualia non sunt, & ut Tiraquellus Connub. l. 1. gloss. & p. 1. n. 44. latè ostendit, multò quàm in viro detestabilior impudicitia est in fœmina; propter incertitudinem prolis & alieni partus suppositionem, ex ipsius adulterio facilè & sæpe proveniente. Quæ causa est, cur Jure Civili vir quidem ad fœminæ: at non vicissim ista ad illius accusationem, poenam Legalem spectantem, admittatur, l. 1. ff. ad L. Jul. cit. Hoc tamen discrimen inter uxorem & maritum non agnoscunt sacri Canones: secundum quos vir & uxor in adulterio deprehensi ad imparia, sicut quoad debitum reddendum & divortium, sic etiam quoad accusationem & poenam legalem non judicantur, can. Si quis 4. junctâ Glossa V. Ad imparia 32. q. 1. & can. fin. 32. q. cit. Quantumvis, ut hoc textu asseritur, viros suos de adul-

terio non facile foeminae accusent, Farinac. cit. q. 141. n. 105. & Barbosa in can. fin. cit. n. 1. quarum Ecclesiasticarum sanctionum dispositionem, teste Wesenbecio in Paratit. ff. ad L. Jul. cit. n. 12. sequuntur Ordinationes Imperiales.

48. Dubium hic primò est, an mariti adulterium accusare valeat uxor. Actionem ad divortium & ad lucrum dotis vel propter nuptias donationis, conjugum utrique permissam, res est explorata. Actionem etiam injuriarum, sicut marito, sic etiam uxori competere, cum Baldo in l. 1. C. ad L. Jul. cit. n. 3. observant Farinac. q. 141. n. 106. & Bruneman. in l. 1. cit. n. 2. quòd ex viri adulterio ipsa quoque injuriam patiat. Unde

49. Dubitationi locus tantum est de accusatione ad poenam adulterii Legalem: de qua dubitandi ratio est; quòd adulterii crimen in utroque sexu sit damnatum, can. fin. 32. q. 5. Sed, ut hoc ita sit, sanctionibus tamen Legalibus proditum est discrimen; ut, licet adulteræ uxoris accusatio ante omnes alios, ipsum etiam ejus patrem & cognatos, adstruatur marito, l. Ex lege 2. §. 8. ff. ad L. cit. quòd justus dolor eum præ aliis impellat: & quia publicis criminibus connumeratur, l. 1. ff. §. Item lex 4. Instit. de Publ. judic. propinquis ac necessariis personis cessantibus, aliis de populo permisa sit, l. Maritus 15. §. 6. ff. ad L. cit. & l. Palam. 43. §. 10. ff. de Ritu nupt. uxori tamen mariti sui, sive ad ligatam accedentis, accusatio denegatur l. 1. C. ad l. cit. ubi Glossa V. Violatio, Hostiens. in Summa, hæc Rubr. n. 1. Covarruvias p. 2. de Sponsal. cap. 7. §. 6. n. 5. & cit. Farinac. n. 104. cum; quòd marito tanquam capiti suo majorem reverentiam debeat uxor, quam ipsi maritus: tum verò; quòd adulterium in uxore ob sololis incertitudinem, quam in-

ducit, & falsi partus suppositionem multò gravius jure reputetur, quam in marito, Tiraquell. Connub. l. 1. gloss. §. p. 1. n. 44.

50. Quin uxori, adulterii criminaliter accusatæ, similis criminis exceptionem legibus denegatam, cum Covarruvia l. cit. Soto in 4. dist. 37. q. unica, art. 3. & aliis censet Sanchez Lib. 10. de Matrim. disp. 8. n. 34. quòd, cum in judicio Criminali ad paria non reputentur, similis adulterii exceptione uxor non adjuvetur.

51. At, licet Civili hoc ita sit, Canonicum tamen Jus hoc inter conjuges discrimen non agnoscit: sed ad conjugis adulteri accusationem uxorem quoque admittit, can. Quidquid, 32. q. 5. ut observat Speculator Tit. de Adulteris, n. 5. quòd hoc Jure adulterium æquè in utroque conjugis sit damnatum, c. fin. q. 5. cit. & can. Si quis uxorem, 32. q. 1. ubi Glossa V. Ad imparia, eos in adulterio deprehensos ad imparia non judicari, ait, quoad debitum reddendum, quoad divortium, quoad accusationem, Qua in re sacros Canones imitari non dedignatus est Carolus V. Constitut. Panali, art. 120. mariti adulteri accusationem uxori diserte permittens, Wesenbec. in ff. ad L. Jul. cit. n. 12. & Bruneman. in l. 1. cit. n. 4.

52. Dubium secundò est de adulterii probatione, ad rei condemnationem sufficientem. Ratio de ea dubitandi est; quòd condemnandus nemo sit; nisi crimen in judicio confessus, de eòve legitime & luce clarioribus probationibus fuerit convictus, can. 1. can. Judex 2. can. Nulli 18. V. Nos verò, 2. q. 1. & l. fin. C. de Probat. de adulterii autem crimine, licet frequenter committatur, nihilominus, quòd locis secretis & arbitris, qui de eo testificari possent, remotis, solet committi, & literis non committi, judicialis &

is & legitima claraque probatio, extracatum, quod marito ad coitum omnino impotente reddito, vel per annum absente uxor prolem suscepit, haberi non possit.

Sed rationi huic præponderat *c. Marius 4.* relatum decretum Concilii Parisiensis, vel potius Alexandri III. ad Episcopum Parisiensem rescriptum, Gonzalez in *c. cit. n. 1.* cuius tenor est, *Marius etiam ex suspitione uxores accusare, permittitur.* Ex suspitione, inquit Papa, siue præsumptione: non qualicumque, sed violenta, Glossa *V. cit.* & vehementissime urgente; quod ex indiciis siue actibus & circumstantiis delicto proximis, cum eoque ordinariè semper coniunctis sit orta, *arg. c. Literis 12. de Præsumpt. ut ad hanc Rubric.* dictum est *n. 24.* Ratio Rescripti est; quod, cum adulterium perpetretur clam, ejusque rei per testes & instrumenta nequeant convinci, necessariò sicut alia, quæ difficilis sunt probationis, sic etiam ipsum conjecturis & præsumptionibus sit probandum: & ne aliquem innocentem condemnari, contingat, in sufficientis probationis vim non admittendæ quævis, sed violentæ & vehementissime urgentes præsumptiones exigendæ; cum, si tales non sint, non inducant criminis probationem plenam & certitudinem moralem, ad rei condemnationem necessariam, per textum *citt. & l. Qui sententiam 16. C. de Pœnis*, Beronius in *Rubr. de Judiciis, n. 20.* in fine, Sylvester *V. Adulterium n. 9.* Mascard. *de Probat. concl. 57. n. 6.* & Sanchez *Lib. 10. cit. disp. 12. n. 41.*

§3. In specie hujusmodi præsumptiones sunt Primò relata *c. Literis cit.* ubi laudatus Alexander Papa violentam & certam suspitionem siue præsumptionem fornicationis esse pronuntiavit; quod vir solus cum sola, nudus cum nuda, in eo-

dem lecto jacere visus sit, multis locis secretis & latebris ad hoc commodis, & horis electis; quia his indiciis fortior præsumptio & adulterii probatio haberi vix potest, Panormit. in *c. cit. n. 3.* Navarrus in *Rubr. de Judiciis n. 10. & cit. Sanchez n. 45.*

Secundò, si accusati de adulterio, postquam consanguinitatis obtentu crimini fidem derogandò accusationem depulerunt, eò, quem alter habuit, conjugem mortuò, matrimonium contrahant; à talibus enim adulterium perpetratum violenta juris & de jure præsumptio est, *l. Si quis 32. C. ad L. Jul. cit. Speculat. de Præsumpt. §. 2. n. 4.* & Menoch. *Lib. 5. præsumpt. 41. n. 5.*

Tertiò, simili juris & de jure præsumptione de adulterio convictus censetur, cui de eo crimine suspecto maritus ter in scriptis & testibus præsentibus denunciavit; ut à colloquio & conversatione cum uxore sua abstineat; si, insuper habità tali denuntiatione, in loco suspecto & ad adulterium idoneo cum ea conversari non desistat, *Auth. Si quis ei C. ad L. cit. citt. Speculat. n. 4.* & Menoch. *n. 9.*

Quartò, pari modò adulterium legitime præsumi, aliqui existimant, si mulierem à marito proprio discedentem viro de incontinentia suspecto aut diffamato adherere, eique cohabitare consuet; si ea, invitò aut incitò marito, clam accedat & pernoctet in domo viri suspecti: si, absente aut ignorante marito, ab ejusmodi viris aut adolescentibus clam & noctu frequentetur: si inhonestam cum alio consuetudinem jactet, aut literæ amatoricæ ejusmodi consuetudinem confidentes fuerint repertæ &c. Sed hujusmodi extrajudicialis confessio & prædicti iisque similes actus, licet adulterii magnam faciant præsumptionem, id tamen ad pœ-

§4.

ad poenam ordinariam infligendam non satis probant, nisi alia adminicula accedant: quæ ipsa quam probandi vim in casibus particularibus habeant, relinquendum est prudentiæ & arbitrio iudicis: quem Wesenbecius in ff. ad L. cit. n. 17. & aliis DD. relatis Bruneman. in Auth. cit. n. 3. ferè consulto facturum existimant, si reo, crimen in iudicio non confesso, Ordinariam poenam non imponat.

55. Dubium tertio est de criminis adulterii iudice. Qua in re interest, an de eo civiliter, vel criminaliter agatur; cum, si de eo civiliter ad divortium & separationem conjugum quoad thorum & cohabitationem agatur, competentem ejus iudicem solum Ecclesiasticum esse, ex c. 1. Ut lite non contest. c. Tus 5. V. Si verò, de Procurat. c. Porro 3. & c. Significasti 4. de Divortiiis planum & praxi receptum sit. Ratio est; quia, cum fidelium matrimonium unum ex septem novæ Legis Sacramentis, & quid spirituale sit, de orta ex eo vel sublata ad communem thorum & cohabitationem obligatione cognoscere ad iudicem Ecclesiasticum pertinebit, c. Decernimus 2. de Judiciis c. Tuam 3. de Ord. cognit. c. Si iudex 12. ibi Quia de re Ecclesiastica & spirituali est, de Sent. excom. in 6. Alexand. de Nevo in c. Plerumque 4. de Donat. inter vir. & uxor. Clarus §. fin. q. 37. n. 3. Covarruvias p. 2. de Sponsal. cap. §. 7. n. 14. Petr. Barbosa in l. Solutio 2. ff. Solutio matrim. p. 1. pr. n. 140. & Sanchez Lib. 10. disp. 8. n. 15. ubi hic Doctor rectè observat, ab eodem iudice cognosci etiam posse de causa dotis, donationis propter nuptias & alimentorum, in causam divortii incidente; quòd id c. De prudentia 3. de Donat. inter vir. & uxor. aperte sit decisum: quantumvis aliàs similium causarum principaliter in

iudicium deductarum cognitio propria sit fori Secularis, ut cit. Barbosa à n. 44. late ostendit. Ratio est; quia iudex respectu causæ, quando principaliter in iudicium deducitur, incompetens, cognoscere ac pronuntiare de ea valet, quando in iudicium venit incidenter, l. Quæstiones 3. de Judiciis & l. 1. c. de Ord. cognit. dummodo jurisdictionis, quam causa incidens exposcit, incapax non sit, si enim jurisdictionis respectu incidentis, ut Secularis respectu spiritualis causæ capax non esset, incidens causa ad competentem & Ecclesiasticum iudicem remittenda esset, arg. c. Tuam cit. ut Lib. 2. t. 12. n. 14. est dictum.

Quando autem de adulterio criminaliter ad poenam legalem reo infligendam agitur, iudicem Ecclesiasticum se intromittere non posse, exploratum est; quòd sanguinis causas tractare, in iis sententiam condemnatoriam dicere ac proferre, clericis interdictum sit, c. Clericis 5. & c. Sententiam 9. Ne clerici vel Monach. Ad Legalem, inquam, seu Capitalem, l. Quamvis 30. c. ad L. cit. in adulteros constitutam; quia ad alias poenas infligendas adversus adulterum laicum procedi à iudice etiam Ecclesiastico posse, liquet ex c. 1. de Offic. Ordin. cum enim adulterium injuriam inferat Sacramento; atque idcirco Sacrilegium quoddam sit & nominetur, l. Quamvis cit. in fine, crimen fori Mixti & obnoxium est punitioni utriusque, tam Ecclesiastici quàm Secularis, iudicis, ut, cum ad poenam capitali minorem agitur, inter eos locus sit præventioni, arg. c. Cum sit 8. de Foro compet. Panormit. in c. Tus cit. n. 6. Clarus §. fin. q. 37. n. 3. Covarruvias cit. cap. 7. §. 7. n. 20. Barbosa pr. cit. n. 139. Henriquez Lib. 11. cap. 17. n. 1. lit. G. & Sanchez n. 15.